

Tuisland.

Karin Brynard. Kaapstad: Penguin Random House Suid-Afrika, 2016. 576 pp.

ISBN 978-1-4152-0693-5,

ISBN 978-1-4152-0668-3,

ISBN 978-1-4125-0669-0.

DOI: <http://dx.doi.org/10.17159/tvl.v.54i1.29>

Tuisland (2016) is oud-joernalis Karin Brynard se derde spanningsroman. Haar debuut, *Plaasmoord* (2009), is met die UJ-debuutprys bekroon en haar tweede boek, *Onse Vaders* (2012), het die ATKV-prosaprys verower. Beide *Plaasmoord* (2009) en *Onse Vaders* (2012) is ook met die M-Net-filmprys bekroon.

Die boek bestaan uit drie verskillende verhaallyne. Tussen dié verhale loop die spanningslyn soos 'n goue draad. Elke verhaal is uniek en word uit drie verskillende perspektiewe vertel, wat die karakters Kytie Rooi, Beeslaar, Koekoes Mentoor en Seko insluit. Die leser word van die begin van die verhaal in die duister gehou en so word die afwagting vir die daaropvolgende gebeure verhoog. Soos die verhaal ontvou, word dit duidelik dat die verskillende verhaallyne met mekaar verweef is.

Die eerste verhaallyn handel oor die karakter Kytie Rooi. Kytie is 'n skoonmaker by 'n gastehuis. Sy betrap 'n professor met 'n jong straatkind in sy slaapkamer en red die kind van 'n verskriklike lot. Die moord wat Kytie met 'n leekop-ornament op die professor pleeg, veroorsaak dat sy Kgalagadi se kant toe vlug met die kind aan haar sy. In die tweede verhaal tref die leser vir Beeslaar, die bekende ou kaptein wat

ook in Brynard se vorige boeke figureer, aan. Hy is eintlik op pad om 'n nuwe begin in Johannesburg te maak waar 'n nuwe werk en 'n babadogtertjie vir hom wag. Mogale, die hoofbevelvoerder, wil egter nie Beeslaar se bedanking dadelik aanvaar nie en stuur hom Kgalagadi toe om 'n raaiselagtige moord te gaan oplos. Die vraag is of dié moord iets te doen het met die onlangse aanval op 'n Duitser in die omgewing. In die tweede verhaallyn tref die leser ook vir Koekoes Mentoor, die nuwe bevelvoerder aan. Sy word gestuur om met die ondersoek te help nadat nóg 'n moord gepleeg word en sy later ook deur die aanvaller met telefoonoproep geteister word. Intussen is Kytie met die kind op pad na Kgalagadi waar sy deel word van die drama wat in die Kalahari afspeel. Die derde verhaal handel oor Seko, die Boesman wat sy storie oor die verlies van kultuur en menswaardigheid vertel en die leser kom vinnig agter hoe dié karakter en sy mense by die verhaal aansluit.

Die onheilspellende element wat gewoonlik in spanningsverhale voorkom, is duidelik merkbaar in hierdie roman. Die onheilspellende gevoel kom veral voor waar Beeslaar skemeroggend op die stoep sit en daar 'n figuur met 'n masker van tande en ore uit 'n bos verskyn (119). Dieselfde gebeur waar Coin, 'n verdagte in die aanval op polisieman Kappies De Vos, vir Koekoes Mentoor op haar selfoon bel en onsamehangend stotter (122).

Bynard se liriese woordgebruik en sinskonstruksies is opvallend en die gebruik van die woorde en frases het 'n noemenswaardige effek op die

uitbeelding van die karakters in die roman. Kytie Rooi is byvoorbeeld 'n karakter wat beskryf word as iemand wat altyd "uitverkore vir kak" was (24). Te midde van die situasie waarin Kytie haarself bevind, hou beskrywings soos dié die leeservaring lig en verteerbaar. Koekoes Mentoor is ook een van die karakters wat komies beskryf word as 'n vrou wat "korter as [’n] tuindwerg in haar ma se dahliabeddings [is]", maar tog is sy 'n vuurvreter (32). Of is haar rateltaaihouding slegs 'n skerm vir wat met haar en De Vos in die verlede gebeur het? Nóg 'n karakter, Yskas, se dialektiese taalgebruik dra weer tot sý karakteruitbeelding by, byvoorbeeld "Dis sommet net hier naby, maar *antie Lena-goed* is nie hier nie" (my kursivering, 165).

Die verlies van kultuur, of eerder die uitwissing daarvan, is ook 'n sterk tema wat in *Tuisland* te voorskyn kom. Dit is heel duidelik dat hier heelwat navorsing oor die San en hulle kultuur gedoen is, maar Brynard kry dit reg om haar deeglike navorsing só aan te wend dat dit nie die storie belemmer nie. Dit is nie altyd duidelik waar Seko se hoofstukke aan die begin van die verhaal inpas nie, maar soos die tema van kultuur ontwikkel, raak dit al hoe meer relevant. Seko se hoofstukke word ook deur 'n eerstepersoonsverteller oortel wat die ervaring van verlies meer persoonlik en aangrypend maak. 'n Voorbeeld van een van Seko se gediggies is:

Die letters kom roer in sy lyf.

Dit vertel van die springbökkie wat kom.

Sy sustertjie die springbökkie. Met

haar lieflike ogies.

Gestreep met gemerk (36)

Seko bied ook 'n tipe belydenis oor sy mense en hul kultuur wat in gedrang is en die ander temas van moord, politiek, misdaad, ensovoorts sluit met die verloop van die verhaal by Seko se storie aan. Seko se gedigte laat 'n mens ook baie dink aan die vertellings van Boesmans soos opgeteken in Bleek en Lloyd se bekende *Specimens of Bushmen Folklore* (1911). Wilhelm Bleek en Lucy Lloyd het optekeninge vanaf 1870 van die narratiewe van Boesmans gemaak. Bleek het toestemming gekry dat die Boesman-gevangenes van die Breekwater-tronk na sy woning in Kaapstad verhuis, sodat hy hulle verhale kon opteken (Van Coller en Odendaal 107). Drie aanhalings wat onder andere uit hierdie oorspronklike optekeninge spesifiek met Seko se gedigte skakel, is "The Bushmen's letters are in their bodies. They (the letters) speak, they move, He feels a tapping at his ribs [...] The springbok seem to be coming, for I feel the black hair en we feel a sensation in our eyes, on account of the black marks on the eyes of the springbok" (in Bleek & Lloyd 174--6). Aangesien hierdie optekeninge as primêre inligting en toegang tot die wêreld van die Boesmans (of selfs die eerste mens) gedien het, bied Seko se hoofstukke so ook toegang tot sý kulturele herkoms en word sy geskiedenis en kultuur deur middel van sy gedigte met die res van die spanningsroman verbind.

Tuisland word nie volgens die tipiese resepte van die speurverhaal geskryf nie.

Te midde van die misterie en die moorde wat opgelos moet word, is daar ook iets wat jou as leser opvoed oor kulturele herkoms, die verlies daarvan en die politiek wat daarmee saamkom. Die boek bied steeds 'n lekkerleeservaring te midde van die ernstige en soms donker temas wat voorkom. Dit sal geensins verbasend wees indien hierdie roman eweneens met 'n prys of twee bekroon word nie.

Geraadpleegde bronne

Bleek, Wilhelm H. I. en Lucy C. Lloyd. *Specimens of Bushman Folklore*. Londen: George Allen & Company, 1911. *Sacred Texts*. 29 Nov 2016. <<http://www.sacred-texts.com/afr/sbf/index.htm>>.

Van Coller, Hennie P. en Bernard J. Odendaal. "Antjie Krog's role as a translator: A case study of strategic positioning in the current South African literary poly-system." *Current Writing: Text and Reception* 19.2 (2007): 94–122.

Ruchelle Kleyn

ruchellek@sun.ac.za

Universiteit Stellenbosch

Stellenbosch